

DE KEK EN DE TOEKOMST VAN EUROPA,
Een beschouwing.

Joris Vercammen, oud-katholieke aartsbisschop van Utrecht
05-06-2018

Het zijn belangrijke tijden voor Europa. Geesten moeten rijp gemaakt worden en moeten mee kunnen groeien in een visie die ons Oude Continent een nieuw elan geven moet. De kerken kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Hun geloofwaardigheid staat nu onder druk, maar dat kan veranderen. Vooral als Europeanen kunnen gaan ervaren dat kerken hun bondgenoten zijn in het opbouwen van een leefbare en vreedvolle samenleving, dán opent zich ook voor de kerken een nieuwe toekomst in onze gesecculariseerde wereld. Dat is de overtuiging waarmee ik zelf vertrek van deze algemene vergadering van de Conferentie van Europese kerken. Aan de hand van de verkenning de thema's 'Gastvrijheid, Gerechtigheid en Getuigenis', zijn we hier op het goede spoor gezet om de verkondiging van het evangelie handen en voeten te geven. Deze 'G3' maken duidelijk dat het niet langer kan gaan om kerken die zich vooral inzetten voor het redden van hun eigen bestaan in de vorm van een eigen organisatie met de macht en invloed die daaraan verbonden is, ook al zijn deze tanend. Resoluut de confrontatie aangaan met ontwikkelingen in onze samenlevingen: dat is de weg die hier voor de kerken gewezen werd.

De aartsbisschop van Canterbury, Justin Welby, sprak over de kwetsbare staat waarin Europa zich bevindt. Bisschop Petra Bosse-Huber van Duitsland accentueert de geloofwaardigheids crisis waarin het Europese project terecht gekomen is. Aartsbisschop Antje Jackelén van Uppsala heeft het bij haar analyse over 4 hoofdkwalen: populisme, polarisatie, protectionisme en onverschilligheid.

Europeanen kunnen minder en minder geloven dat het mogelijk is hun continent tot een gemeenschapshuis te maken voor allen die er geboren worden en allen die er hun toevlucht zoeken. Het vluchtelingen vraagstuk is teken van hoe zwak het zelfrespect van de Europeanen is en hoe ze gevangen zitten in hun angst. Het is duidelijk dat bepaalde politici hiervan gebruik maken om het eigen belang. Waar zijn de leiders (m/v) die met ons het Europese huis opnieuw willen bouwen op de grondvesten van een verleden waarin, naast veel ellende en oorlog, ook zoveel spirituele rijkdom te vinden is? Novi Sad kan daarbij als symbool dienen.

Twintig jaar geleden werden hier bruggen gebombardeerd. Tot op vandaag begrijpen mensen nog niet waarom. Ondertussen zijn de bruggen weer opgebouwd. Bruggen bouwen: dat is wat in Europa moet gebeuren en daarin kunnen kerken een gids zijn. Uitdrukkelijk komen daarbij ook 'andere gelovigen' in beeld zoals de moslims en de joden. 'Gelovigen' moeten samen optrekken! Christen-zijn heeft altijd te maken met het doorbreken van grenzen om de ander het Goede Nieuws van Gods liefde te brengen. Zoals de Barmhartige Samaritaan het deed, of Jezus zelf, of Paulus, en zovelen na hen. En de jonge orthodoxe theoloog, Tauri Tölpt uit Estland, haalt daarbij Johannes Chrysostomos aan die niet wil dat de kerk met opgeheven vingertje nu eens zal komen zeggen hoe het allemaal moet en het vonnis velt over wie het allemaal verkeerd doet. Integendeel is de kerk geroepen een hospitaal te zijn. Onze samenleving is niet helemaal gezond, aldus Tölpt, en daarom moet ze opgevangen worden om zich te kunnen herstellen en die mogelijkheid moet de kerk aanbieden!

Dat brengt ons terug bij de oecumene zelf want kerken hebben nog wel wat werk in het doorbreken van de confessionele grenzen die de vele denominaties van elkaar scheiden. Dat is misschien wel de hoofdreden voor het bestaan van de Conferentie van Europese kerken: dat christenen van onder-

scheiden huize met elkaar kunnen optrekken in dienst van de opbouw van dat 'Europese gemeenschapshuis'. Overigens is Europa dan niet beperkt tot de Europese Unie, ook al speelt die zeker een belangrijke rol op ons continent, maar horen ook Rusland, en Servië, en Georgië en alle andere landen erbij. Bijzondere aandacht ging er op deze vergadering trouwens ook naar onze naaste burens in het Midden Oosten, waarmee Europa altijd een bijzondere band gehad heeft. De mede-christenen in het Midden Oosten hebben onze steun nodig en onze solidariteit, echter niet onze bemoeizucht! Aldus Souraya Bechealany, de secretaris van de Raad van Kerken van het Midden-Oosten.

Vijf jaar geleden leek de Conferentie van Europese Kerken in een diepe crisis te zitten. Ook die had te maken met het gebrek aan bruggen tussen de verschillende kerken, allemaal gedreven door private doelen. Dat dat soort van opstelling zwaar weegt op de geloofwaardigheid van het Christelijk getuigenis lijkt men nu toch een beetje meer te begrijpen. De Conferentie heeft zich gereorganiseerd, heeft nu een efficiëntere structuur en kunnen steunen op een gedreven staf. Onder andere daardoor kon deze algemene vergadering de inhoud waar het om gaat weer in de focus staan. De lijn die ingezet werd met de 'Charta Oecumenica', dat inspirerende document uit 2001, krijgt daarmee opnieuw ruimte. Zo groeien kerken samen in hun roeping om voor de Europeanen een daadwerkelijk teken van hoop te zijn. Europa heeft toekomst en haar kerk ook!